

UVODNIK: ZAKAJ TEMA KAKOVOSTI

Janez Žgajnar

Onkološki inštitut Ljubljana

Onkološki vikend je letos posvečen nekoliko drugačni temi, ki se na videz oddaljuje tradiciji, ko so bili vikendi bolj klinično in ožje usmerjeni. Pa vendar je izbor letošnje teme premišljen in po mnenju organizatorjev odpira področje, ki smo ga doslej puščali bolj kot ne ob strani. Kakovost v zdravstvu se namreč dotika prav vseh področij v zdravstvu, povezuje vse profile, ki v procesu obravnave bolnika sodelujejo, vse z namenom izboljšati oskrbo bolnika – in tako se spet vračamo v kliniko. Izkoristili smo tudi priložnost, da Onkološki vikend usmerimo prvenstveno udeležencem iz Onkološkega inštituta Ljubljana in jim/nam omogočimo z vsebinsko strnjnim programom pogled v to področje.

Kakovost v zdravstvu ni nekaj novega, razvija se že več kot 100 let. V tem času so bila razvita številna različna orodja, namenjena izboljšavam kakovosti, na mednarodni ravni pa so bili sprejeti pomembni dokumenti s tega področja. Tudi v Sloveniji lahko ugotavljamo, da na področju kakovosti v zdravstvu že dolgo potekajo številne iniciative, imamo navodila, regulativo in do neke mere infrastrukturo – zadošča že pogled na spletno stran Ministrstva za zdravje. Imamo tudi kar nekaj odličnih posameznikov, ki se ukvarjajo s tem področjem, ter publikacij na to temo. Spoznamo lahko, da je področje kakovosti v zdravstvu urejena in razvita stroka, ki ponuja rešitve in obenem pozna odgovore na večino standardnih izgovorov, zakaj to in ono ni mogoče. V kakšni meri so vsa ta prizadevanja obrodila sadove, pa je že drugo vprašanje. Imenovane in ustanovljene so bile nekatere od Ministrstva za zdravje zahtevane skupine, komisije, odbori, bolnišnice zbirajo obvezne kazalnike, ki naj bi omogočali neposredno primerjavo znotraj inštitucij in med njimi. Ugotavljamo lahko velike razlike že znotraj ustanov; med bolj urejene sisteme vsekakor sodijo laboratoriji in lekarne. V kakšni meri pa je kultura kakovosti postala način dela vseh zaposlenih, pa si lahko odgovori vsak sam.

In prav v tem je morda največja težava. Gre namreč za spremembo kulture obnašanja, ki mora biti usmerjena k stalnim izboljšavam kakovosti, ki bi zmanjševale možnosti napačne oskrbe bolnika. V prvi vrsti je odgovornost za varnost in kakovost na vodstvu ustanov. Dokazano je, da se kakovost uvaja le »od zgoraj navzdol« in ne obratno. »Je filozofija najvišjega in srednjega vodstva, ki nezavedno vpliva na obnašanje in delovanje zaposlenih«, lahko preberemo v publikaciji MZ iz leta 2006. Člani strokovnega odbora tega Onkološkega vikenda si torej nastavljamo ogledalo.

Prav vse izboljšave se seveda začnejo z merjenjem in dokumentiranjem kakovosti. Zanima nas šest načel kakovosti, naštetih v nacionalnih usmeritvah za razvoj kakovosti: uspešnost zdravstvene obravnave, varnost, pravočasnost, učinkovitost, enakopravnost in osredotočenost na bolnike.

Velja pa tudi omeniti, da so za dosego izboljšanja kakovosti med drugim potrebni »kadri, čas in denar«, kot je zapisano v publikaciji »Razvoj in izvajanje sistemov izboljševanja kakovosti v zdravstvenem varstvu«, ki jo je izdal Svet Evrope. In naprej: »Sistematično izboljševanje dela mora postati sestavni del vsakodnevnega dela«. Ob zasutosti z rutino (praviloma najboljših) pogosto sodelavcem le stežka naložimo še dodatno breme. Zato lahko upravičeno pričakujemo razumevanje vseh odgovornih v državi in javnosti, da izboljšave v zdravstvu obenem pomenijo tudi več zaposlenih ljudi v zdravstvu.

Kako je na Onkološkem inštitutu Ljubljana? Imamo pisarno za kakovost, zbiramo obvezne kazalnike, poizkušamo izpolnjevati vse zahteve MZ. Kaj pa neobvezno in nezahtevano? Zavedamo se, da smo na tem področju na začetku poti. Tudi zato, ker nam je problematika bolj kot ne tuja. Namen tega Onkološkega vikenda je zato prikazati in čim bolj približati celotno področje kakovosti kar najširšemu krogu zaposlenih. V prvem, splošnem delu nameravamo na kratko predstaviti osnove kakovosti v zdravstvu. Sledijo številne predstavitve kar največ kliničnih in diagnostičnih enot (kot je bilo to glede na prostor možno), kjer bodo prikazani primeri tako slabih kot dobrih praks kot ilustracija načel kakovosti in spodbuda za vnaprej. Posebno mesto zaslužita dve delavnici, v katerih se bodo udeleženci lahko učili uporabe nekaterih teoretičnih načel. Povabili smo tudi predstavnika dveh drugih zdravstvenih ustanov v Sloveniji, ki sta kakovosti v preteklih letih posvetili veliko pozornosti, in se poizkušali učiti iz njihovih izkušenj. In ne nazadnje, pogled onkološkega bolnika na kakovost oskrbe – njim je pravzaprav vsa naša dejavnost namenjena.

Če nam uspe dobršnemu delu zaposlenih na Onkološkem inštitutu Ljubljana približati področje kakovosti v zdravstvu in odstraniti predsodke, smo prireditelji dosegli svoja pričakovanja. Počasi se bo tudi naša »kultura« začela spreminjati. To pa, hočeš nočeš, moramo doseči, če naj nas čas ne povozí.

Literatura

1. <http://www.mz.gov.si/>
2. Razvoj in izvajanje sistemov izboljševanja kakovosti v zdravstvenem varstvu: priporočilo št. R (97) 17 in pojasnjevalni memorandum: Založništvo sveta Evrope, Ljubljana, 2001.
3. Robida A. Pot do odlične zdravstvene prakse. Ljubljana: Planet GV, 2009.
4. Robida A. (ur.). Uvajanje izboljševanja kakovosti v bolnišnice. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje, 2006.